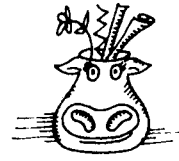

שונות

יום עיון לזכרו אל אביהו אילן בקיבוץ מגן

מרדכי מלען, ה.מ.ב.

שעורה = 1000 ק"ג כותנה. אם משתנים יחסי המחירים, יש לערוך חשבון מחודש, אלא אם כן, מיהו מיחס לכותנה ערכים נוספים שאינם באים לידי ביטוי בטבלות ההזנה או בבדיקות מעבדתיות. המרצה המשיך וניתח את סיכום ענף הרפת באזור הגליל המערבי תוך הצגת שפע של נתונים על גבי המסך. באופן כללי ניכר היה שיפור בשנת תשמ"ד לעומת השנה שקדמה לה. ישנם הבדלים די גדולים בין המשקים, שבעיקרם נובעים מרמת היעילות של ההזנה; זו תופסת את המקום הראשון בהוצאות ונראה שדוקא כאן ניתן לעשות ולשפר.

מעניינת במיוחד היתה הצגת **התפוקה השולית לחומר יבש** כפי שחושבה על ידי מנחם זהר, היא הגיעה ל-0.125 ק"ג ח"י לכל ליטר חלב נוסף. נתון זה אפילו הוא שונה במשקים שונים ובזמנים שונים – הוא מצביע ברורות על הפוטנציאל הכלכלי הטמון בממשק הזנה נכון ונבון. כבר הורגלנו לחשב את ההוצאות כאחוז מערך התפוקה; אך האבחנה בין מספר הפרות המייצרות בתוך המכסה לבין הפרות המייצרות חלב חריג – זה חידוש מעניין ומעורר מחשבה. הויכוח בעקבות ההרצאה היה כללי, ענייני וער מאד. אפשר לומר בסיפוק, שהמרצה הצליח להכניס לדיון גישה עניינית ומפוכחת ללא אחיזה במוסכמות או בהנחות שאין בהן בסיס מוצק.

בהרצאה השניה ד"ר **פרנצוס** הרחיב את הדיבור על אכף החום והשפעתו על בריאות הבקר, ובעיקר על פוריותו. קודם כל הוא הסביר

ביום חמישי 15.11.84 נתקיים בקיבוץ מגן שבנגב יום העיון המסורתי לזכר אביהו אילן, מחברי ורפתי המשק, אשר נפל במלחמת יום הכיפורים. זה אחת עשרה שנה מקיימים יום עיון זה באדיקות, ובצדק: אין מצבה יותר מרשימה ויותר מבטאה את אשר פעל והיה חבר לענף ולחברה שהוא היה חלק ממנה – ואיננו עוד.

מן הראוי לציין את המספר הרב של המשתתפים ביום העיון, בודאי למעלה ממאה ועשרים רפתנים מכל אזור הדרום והנגב, הרבה מאד "צעירים יחסית", מעט רפתניות (!?). מבחינה מספרית ובעיקר מבחינת העניין וההשתתפות הערה בהרצאות המאלפות אפשר היה לקבל את הרושם, שזו אסיפה שנתית כלל-ארצית. על כל פנים, כך היינו רוצים לראות אסיפה שנתית, ואם זה נשמע ביקורתי, הלא זאת הכוונה.

על סדר היום היו שלוש הרצאות בשלושה נושאים שברומו של עולמנו:

- כלכלת הענף בעת הזאת;
- אכף חום ופוריות הבקר;
- הזנת העדר.

מנחם זוהר פתח ועמד על משמעות הנתונים כפי שהם מסתברים מן הסיכומים השנתיים. בתנאי המחירים של הגרעינים, הסויה והסובין במונחים דולריים ושקליים כאחד לא מוצדק לשלם יותר מאשר \$221/טון עבור גרעיני כותנה במפעל (יש להוסיף הוצאות הובלה, איחסון, גריסה ופחת); 186 ק"ג כוספת סויה + 965 ק"ג

למשל, הגדלת המנה בכפולת קיום מעבר לתצרוכת לקיום הגוף תגרום להפחתת הנעכלות בכ-4% חכ"נ, בממוצע; הגדלת חלקו של המזון המרוכז תקטין את נעכלות כלל המנה; קיצוץ וגריסה דקים יותר יורידו רמת הנעכלות, אף אם הכמות הנאכלת עשויה לגדול כתוצאה מן הקיצוץ העדין. מכל האמור יוצא, **שהמפתח להזנה יעילה נמצא בטיב המזון הגס** – וכאן נפתח לפנינו שדה פעולה רחב ביותר.

בהמשך הציג עופר קרול נתונים והצביע על מספר מסקנות יסודיות שמן הנכון שנקחם לתשומת לבנו:

- הזנה שנתית רצופה עדיפה על התאמה יומית או חודשית;
- שיא יומי גבוה מבטיח תנובה שנתית גבוהה, בעיקר בפרות מבוגרות;
- שינוי המנה בראשית התחלובה (העברה מקבוצת הזנה אחת למשנה) אינו מלווה בירידה חזקה בתנובה; לעומת זה, העברה לקבוצת הזנה אחרת באמצע או בסוף התחלובה מלווה בירידה חזקה;
- הפרות המבוגרות סובלות יותר מן ההעברות מאשר המבכירות;
- הגורם התורשתי הוא הקובע את גובה התנובה, יותר מאשר הגורם התזונתי. באופן מעשי מציע עופר קרול לבצע את ההעברה ממנה למנה בתקופה של 40–60 ימים אחרי ההמלטה. זה הזמן שמאזן האנרגיה של הפרה הופך משלילי לסטאטי ולחיובי, הסיכויים להתעברות גדולים יותר ואף אחוז השומן בחלב עשוי לעלות.

לסיכום יום העיון עוד אציין את הרמה הגבוהה של ההרצאות ושל השתתפות הציבור בניתוחים המתחייבים מן האמור, ובל יישכח חלקם של אותם חברים שטרחו והצליחו לארגן יום מעניין זה ביעילות ובטעם, דוגמה לכולנו. ^[4]

בפרוטרוט את המושג של אכף חום: מכלול ההשפעות של חום, לחות אויר יחסית, מהירות רוח וקרניה: היו אלה דברים ברורים מאד, מה גם שהיו מלווים בהצגת נתונים מאלפים ממחקר רחב וממושך שנערך במשקים בכפר יהושע.

ציבור הנוכחים לא הקל על המרצים וגם כאן חקר ודרש הסברים ממצים לכל נקודה. אכן, כולם באו על סיפוקם בהקשר זה, כי מעבר להסברים העיוניים נוסחו בבהירות גם המסקנות המתבקשות.

• להוריד את טמפרטורת הסביבה ככל האפשר מבחינה כלכלית;

• למנוע קרינה ישירה על גב הבקר, על ידי מתן צל, גם ובעיקר בשעת האכילה (איבוס מקורה מהווה תשובה נאותה);

• איזוור על ידי בניה נכונה, בתוספת מאווררים – גם בלילה במקרה ואין אפשרות להלין את הפרות תחת כיפת השמים;

• שטח מרבץ מוצל ומספיק גדול – לא פחות מאשר 3–4 מ"ר/פרה. הצפיפות היתרה משפיעה על התחממות הסביבה, מונעת איזוור, מוסיפה לחות.

ד"ר פרנצוס הוכיח על ידי הנתונים שהקרין על המסך, שהפוריות מושפעת ישירות מן המצב האקלימי בסביבתה הקרובה של הפרה. בסיכום דבריו עוד הזכיר את האפשרות, שהאבסת ירק בעונת הקיץ עשויה לתרום חיובית למצב הפוריות. קהל המשתתפים עקב בדריכות אחר הצגת הבעיות והפתרונות המסתמנים, תוך הצגת שאלות והשגות בנדון.

אחרי ארוחת הצהריים בחדר האכילה של הקיבוץ, הרצה **עופר קרול** על הזנת הפרות ובמיוחד התעכב על גורם הנעכלות של כלל המנה ולא רק של כל מרכיב בנפרד, כפי שזה מופיע בטבלות. המרצה הצליח להעביר בכשרון את גישתו בנושא חשוב זה. לפיכך הנעכלות של המנה מושפעת מ-

1. כפולת (מנת) קיום

2. ריכוזיות המנה (הרכב)

3. צורה פיסקאלית (אורך חלקיקים, כיפתות)